

ТЕМА 7. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ.

§ 1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В МИТНОМУ ПРАВІ.

Адміністративна відповідальність за порушення митних правил

Там, де існують обмеження, встановлені державою щодо власника товару, завжди буде існувати бажання обійти закон, порушити заборони. Тому там, де існує митна служба – існує контрабанда та інші порушення митних правил. Від ефективності боротьби з цими негативними явищами залежить виконання формування дохідної частини основного фінансового закону країни – Державного бюджету. Сучасний стан боротьби з такими правопорушеннями характеризується наступними показниками. Так, протягом 2012 року митними органами України порушено 172 кримінальні справи про контрабанду на суму 28,78 млн. грн.

Предметами контрабанди були: наркотичні засоби (121 справа (70%); зброя (26 справ (15%); культурні цінності (11 справ на суму 676 168 грн. (6%); продовольчі товари (6 справ на суму 23 841 005 грн. (3,4%); транспортні засоби (3 справи на суму 1 421 278 грн. (1,7%); сильнодіючі речовини (3 справи (1,7%); отруйні речовини (2 справи (1,1%); промислові товари (1 справа на суму 843 274 грн. (0,55%); спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації (1 справа (0,55%).

Упродовж грудня кримінальні справи про контрабанду митними органами України не порушувались у зв'язку з тим, що з 20.11.2012 набрав чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI, відповідно до якого органи доходів і зборів не віднесені до органів, уповноважених розпочинати досудове розслідування. Протягом грудня 2011 року митницями порушено 27 кримінальних справ про контрабанду на суму 81,26 млн. грн.

Разом з тим, з моменту набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України (з 20.11.2012) митними органами України до правоохоронних органів направлено 563 повідомлення про виявлення ознак злочину, передбаченого ст. 201 КК України.

Крім цього, протягом січня – грудня 2012 року митними органами порушено 23 386 справ про порушення митних правил на суму 1,99 млрд. грн. З них 15 744 справи, в яких реально вилучено предмети правопорушень на суму 760,39 млн. грн.

При цьому, в 8 439 випадках вилучались промислові товари на загальну суму 454,77 млн. грн., в 967 - транспортні засоби на суму 172,25 млн. грн. Крім того, в 698 випадках валюта на суму понад 81,57 млн. грн., а також продовольчі товари в 6 046 випадках на суму понад 52,31 млн. грн.

Митними органами розглянуто 4 495 справ про порушення митних правил та застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму 19,62 млн. грн. З цієї суми стягнуто та перераховано до Державного бюджету України 9,45 млн. грн.

Упродовж 2012 року митними органами передано на розгляд до суду 20 035 справ про порушення митних правил на суму 2,58 млрд. грн.

Серед розглянутих справ судом прийнято рішення про конфіскацію безпосередніх предметів правопорушень на суму 1,13 млрд. грн.

Крім цього, накладено штрафів на суму 103,24 млн. грн. З цієї суми стягнуто та перераховано до Державного бюджету України 11,57 млн. грн.

У митному праві передбачено кримінальну, цивільну, дисциплінарну й адміністративну відповідальність за вчинення деліктів.

Згідно з чинним законодавством, і зокрема Митного кодексу, кримінальна відповідальність встановлена за скоєння контрабанди. Контрабанда як злочин передбачена ст. 201 Кримінального кодексу України і визначається як тобто переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного

контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Кваліфікуючими ознаками цього злочину є вчинення його за попередньою змовою групою осіб, особою, раніше судимою за такий злочин, або службовою особою з використанням службового становища.

Цивільна відповідальність може наставати за заподіяння матеріальних збитків і моральної шкоди як діями митних працівників, так й іншими особами.

За вчинення дисциплінарного проступку до особового складу органів доходів і зборів застосовуються заходи дисциплінарної відповідальності.

Найбільш поширеною у сфері державної митної справи є адміністративна відповідальність – вид юридичної відповідальності, яка полягає в застосуванні до порушника публічною адміністрацією примусових заходів, передбачених адміністративним законодавством. Адміністративна відповідальність зобов'язує винну особу зазнати встановлених правовими нормами негативних наслідків.

Механізм адміністративно-правового забезпечення охорони митного правопорядку, що реалізується через інститут адміністративної відповідальності, проявляє себе самотійно, індивідуально, поряд з іншими засобами його правового захисту. При цьому необхідно зазначити, що адміністративна відповідальність за порушення митних правил — це визначений митним законом правовий обов'язок громадянина або конкретної посадової особи усвідомлювати свої винні, неправомірні діяння у сфері охорони митного правопорядку і при наявності достатніх для цього підстав понести кару у вигляді адміністративного стягнення, накладеного митним органом або судом. З цього визначення випливає, що об'єкт адміністративно-правового захисту в даному випадку індивідуалізований, специфічний і замкнений в особливі рамки суспільно-економічних відносин.

Розкриваючи визначення адміністративної відповідальності за порушення митних правил, слід сказати, що вона передбачає винність двоякого роду.

По-перше, обов'язок винної особи дати звіт про свої неправомірні діяння у сфері відносин державної митної справи; по-друге, обов'язок понести покарання у вигляді адміністративного стягнення.

Перше означає, що адміністративна відповідальність пов'язана з поверненням до минулого, з обов'язком відзвітуватися за минулу поведінку й пояснити митному органу причини невиконання норм митного законодавства.

Друге означає, що за порушення митних правил особа зобов'язана понести передбачене законом покарання у вигляді адміністративного стягнення, тобто підлягає певним обмеженням у межах санкцій митного законодавства.

Адміністративна відповідальність за порушення митних правил має свої ознаки:

1) адміністративно-карані порушення митних правил, на відміну від інших адміністративних правопорушень, передбачені лише Митним кодексом України (глава 68);

2) має більш конкретні цілі — вона спрямована на відносини у сфері державної митної справи України, охорону митних правил, а також виховання поваги до цих правил і правовідносин, що регулюються ними у сфері митної справи України з боку всіх учасників митних відносин;

3) може наставати тоді, коли правопорушник виявлений на території іншої держави і при наявності державних угод чи договорів між митними органами суміжних держав про сумісний контроль;

4) внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили або протиправних дій третіх осіб, що підтверджується відповідними документами, відповідальність не настає за вчинення лише деяких правопорушень, передбачених Митним кодексом України, якщо такі факти підтверджуються відповідними документами;

5) суб'єктами застосування адміністративної відповідальності виступає система органів доходів і зборів, серед яких повноваження по накладанню стягнень чітко розмежовані, та суди;

6) за порушення митних правил застосовується лише три види адміністративних стягнень — попередження, штраф, конфіскація;

7) предмети порушення митних правил підлягають конфіскації незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення.

Підставою адміністративної відповідальності у митному праві є скоєння правопорушення. У даному випадку йдеться про порушення митних правил, легальне визначення якого міститься у ст. 458 МК. **Порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на органи доходів і зборів цим Кодексом чи іншими законами України, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність.**

При цьому встановлено пріоритет кримінальної відповідальності над адміністративною. Зокрема, адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені Митним кодексом України, настає у разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність.

Як видно з визначення, порушення митних правил є різновидом адміністративного правопорушення як підстави адміністративної відповідальності в цілому.

§ 2. ВИДИ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДІВ ПОРУШЕНЬ МИТНИХ ПРАВИЛ.

Крім загальноправових адміністративним правопорушенням властивий ще цілий ряд ознак, які утворюють їх юридичні склади. Види митних правопорушень визначено у статтях 468—485 глави 68 Митного кодексу України. Вони практично є характерними для митних законодавств інших країн.

Під юридичним складом порушення митних правил розуміють передбачену нормами митного права сукупність ознак, при наявності яких те чи інше протиправне діяння можна кваліфікувати як порушення митних правил.

До цих ознак належать: **1)** об'єкт; **2)** об'єктивна сторона; **3)** суб'єкт; **4)** суб'єктивна сторона проступку.

Розглянемо більш детально ознаки цих елементів.

Залежно від рівня узагальнення виокремлюють:

1) загальний об'єкт, яким є суспільні відносини, що регулюються різними галузями права й охороняються адміністративними санкціями. Такий об'єкт є спільним для всіх видів адміністративних правопорушень, у тому числі для порушення митних правил.

2) родовий об'єкт — однорідні групи суспільних відносин, які в сукупності складають загальний об'єкт. У нашому випадку цим об'єктом виступають суспільні відносини в галузі державної митної справи, предметом яких, зокрема, являються порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи;

3) видовий об'єкт — самостійний складовий різновид родового об'єкта, відокремлена група суспільних відносин, загальних для ряду проступків (наприклад, суспільні відносини, пов'язані з дотриманням митних режимів, процедур митного оформлення, контролю, порядку сплати митних платежів);

4) безпосередній об'єкт — одне або кілька суспільних відносин, яким спричиняється шкода певним правопорушенням (наприклад, відносини що визначають режим зони митного контролю (ст. 468 МК) тощо).

В окремих порушеннях митних правил законодавець виділяє предмет посягання, зокрема товари, транспортні засоби, в тому числі комерційного призначення (ст.ст. 469, 476, 483 МК). При цьому під товарами розуміють будь-які рухомі речі, у тому числі ті, на які законом поширено режим нерухомої речі (крім транспортних засобів комерційного призначення), валютні цінності, культурні цінності, а також електроенергія, що переміщується лініями електропередачі. Під транспортними засобами комерційного призначення розуміють будь-яке судно (у тому числі самохідні та несамохідні ліхтери та баржі, а також судна на підводних крилах), судно на повітряній подушці, повітряне судно, автотransпортний засіб (моторні транспортні засоби, причеи, напівпричеи) чи рухомий склад залізниці, що використовуються в міжнародних перевезеннях для платного транспортування осіб або для платного чи безоплатного промислового чи комерційного транспортування товарів разом з їхніми звичайними запасними частинами, приладдям та устаткуванням, а також мастилами та паливом, що містяться в їхніх звичайних баках упродовж їхнього транспортування разом із транспортними засобами комерційного призначення.

Об'єктивна сторона складу порушення митних правил — це система передбачених митно-правовою нормою ознак, що характеризують зовнішню сторону проступку. Вона включає передусім такі ознаки, як:

1) саме протиправне діяння — дія чи бездіяльність. Переважна більшість порушень митних правил вчиняється у формі протиправного діяння (порушення режиму зони митного контролю; неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним

контролем; пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання; переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем), решта — у формі бездіяльності (недекларування товарів, транспортних засобів, неподання митному органу документів, необхідних для здійснення митного контролю);

2) шкідливі наслідки діяння;

3) причинний зв'язок між протиправним діянням і шкідливими наслідками, що наступили;

4) час, місце, умови, способи та засоби вчинення правопорушення.

Протиправне діяння є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони, всі ж інші ознаки є факультативними, необхідність їх встановлення залежить від конкретного складу проступку.

Протиправне діяння може характеризуватись як просте та складне.

Просте діяння являє собою єдину однократну (одноактну) дію чи бездіяльність. Наприклад, відправлення без дозволу митного органу транспортного засобу, що перебуває під митним контролем тощо.

Складне протиправне діяння утворює різні склади адміністративних правопорушень, у тому числі:

- тих, що складаються з альтернативних дій (наприклад, проведення господарських робіт у зоні митного контролю, переміщення через межі зони митного контролю і в межах цієї зони товарів, транспортних засобів, перетинання меж зони митного контролю громадянами, які не перетинають митний кордон України, та посадовими особами державних органів, які не здійснюють контроль та їх пересування в межах цієї зони з порушенням встановленого порядку). Кожна з альтернативних дій в таких випадках уже сама по собі є достатньою підставою для притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 468 МК. Однак особа не скоює нового складу правопорушення, якщо

вона послідовно здійснює всі зазначені в диспозиції норми права заборонені дії;

- тривалих правопорушень, тобто таких, які почавшись з якої-небудь протиправної дії чи бездіяльності, продовжуються потім безперервно шляхом невиконання (порушення) обов'язків (це, наприклад, перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів (ст. 481 МК));
- продовжуваних правопорушень, тобто таких, які складаються з декількох тотожних протиправних дій, пов'язаних між собою і спрямованих для досягнення загальної мети, і які в сукупності своїй утворюють єдине порушення митних правил. Таке правопорушення скоюється не безперервно, а окремими епізодами, внутрішньо тісно пов'язаними, але відокремленими в часі, які виступають ніби ланками одного ланцюга. Прикладами подібних правопорушень може виступати перевезення транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю (ст. 484 МК).

Залежно від наявності шкідливих наслідків виокремлюють:

- матеріальні склади адміністративних правопорушень (коли такі наслідки передбачаються — наприклад, втрата товарів, митне оформлення яких не закінчено (ч. 3 ст. 467 МК), пошкодження або втрата пломб, печаток чи інших засобів митного забезпечення, зазначених у товаросупровідних документах тощо);
- формальні склади правопорушень (коли такі наслідки не передбачаються — наприклад, порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів; переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем тощо).

Переважаючій більшості порушень митних правил властиві формальні склади.

При кваліфікації матеріальних складів повинен чітко простежуватися причинний зв'язок між протиправним діянням і наявними шкідливими наслідками.

Інколи окремі правові ознаки об'єктивної сторони включаються законодавцем безпосередньо в конструкцію тієї чи іншої правової норми і набувають кваліфікуючого значення. Це ознаки, які стосуються:

- часу вчинення правопорушення (наприклад, перевищення встановленого строку доставки товарів, транспортних засобів комерційного призначення, порушення встановленого строку розпорядження товарами, розміщеними у вільній митній зоні; перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів тощо);
- місця його вчинення. Як правило, це митний кордон України, зони митного контролю на території України (наприклад, проведення господарських робіт у зоні митного контролю, переміщення через межі зони митного контролю і в межах цієї зони товарів, транспортних засобів, перетинання меж зони митного контролю громадянами, які не перетинають митний кордон України, та посадовими особами державних органів, які не здійснюють види контролю тощо);
- способів (наприклад, переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, тобто поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом, установленим для нього, і без виконання митних формальностей, або з незаконним звільненням від митного контролю внаслідок зловживання службовим становищем посадовими особами митного органу; переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, тобто з використанням спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів або способів, що утруднюють виявлення таких товарів, або шляхом надання одним товарам вигляду інших, або з поданням митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом тощо);

- засобів вчинення правопорушення (наприклад, транспортних засобів, спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів, що утруднюють виявлення товарів тощо).

У чинному законодавстві України про адміністративну відповідальність нічого спеціально не вказується відносно замаху на адміністративне правопорушення, а в тому числі порушення митних правил. На практиці ж до відповідальності за окремі порушення митних правил винні особи нерідко притягуються вже на стадії замаху (наприклад, при вчиненні дій, спрямованих на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю тощо).

Відповідно до ч. 2 ст. 459 МК **суб'єктами** відповідальності за порушення митних правил можуть бути громадяни, які на момент вчинення такого правопорушення досягли 16-річного віку, а при вчиненні порушень митних правил підприємствами – посадові особи цих підприємств..

Серед загальних суб'єктів виділяють і так звані спеціальні суб'єкти (ті, яким властиві певні особливості щодо вчинення тих чи інших правопорушень або які не несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах). До них можна віднести:

- 1)** посадових осіб державних органів (ст. 468 МК);
- 2)** посадових осіб суб'єктів господарювання (митних складів (ст. 478 МК), магазинів безмитної торгівлі (ст. 479 МК));
- 3)** осіб, які протягом року притягалися до відповідальності за вчинення правопорушення митних правил (ст. ст. 470, 474, 481 МК та інші);

Суб'єктивна сторона характеризується виною у формі умислу або необережності.

Порушення митних правил визнається вчиненим умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх (прямий

умисел) або свідомо допускала настання цих наслідків (непрямий умисел).

Порушення митних правил визнається вчиненим з необережності, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення (самовпевненість) або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоча повинна була і могла їх передбачити (недбалість).

Мета вчинення порушення митних правил як кваліфікуюча ознака має місце лише в деяких випадках. Так, відповідно до ст. 485 МК заявлення в митній декларації з метою неправомірного звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру неправдивих відомостей щодо істотних умов договору (контракту), ваги або кількості, та/або надання з цією ж метою митному органу документів, що містять такі відомості, або інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, а так само використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги

Мотив як кваліфікуюча ознака порушень митних правил відсутній.

§ 3. ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПОРЯДОК НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ.

За скоєння митних правопорушень законодавство встановлює адміністративну відповідальність.

Адміністративне стягнення — це визначена в законі міра покарання у вигляді певних несприятливих заходів морального й матеріального характеру, яка застосовується щодо суб'єкта порушення митних правил за його протиправне діяння.

Відповідно до ст. 461 МК, за порушення митних правил можуть бути накладені такі стягнення:

- 1) попередження;
- 2) штраф;

3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення - безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу.

Попередження — стягнення морального характеру, є офіційним попередженням правопорушника стосовно недопустимості таких діянь у майбутньому. Рішення про попередження приймається керівником митного органу або його заступником у формі постанови про накладення адміністративного стягнення. Постанова оголошується правопорушникові. Попередження як захід відповідальності за порушення митних правил (тобто як адміністративне стягнення) слід відрізняти від попередження як заходу адміністративно-запобіжного. Незважаючи на однакову назву цих заходів і загальне призначення бути заходами адміністративного примусу, ці заходи відрізняються як за правовою природою, так і за правовими наслідками їх застосування.

Попередження, як адміністративне стягнення — це адекватна шкоді, завданій порушенням митних правил, оцінка, що виявляється в реагуванні не будь-якого правоохоронного органу, а уповноваженого органу адміністративної юрисдикції на проступок. Попередження, як запобіжний захід, не має процесуального оформлення і пов'язаний з проявами, які не є завершеними адміністративними проступками.

Попередження як адміністративне стягнення тягне за собою відповідні правові наслідки. А саме, при повторному вчиненні протягом року однорідного правопорушення, за яке особа була піддана стягненню у вигляді попередження, накладення такого стягнення вважається обставиною, що обтяжує відповідальність.

Штраф — грошове стягнення, застосування якого передбачено майже за кожен вид порушення митних правил. Штраф полягає у покладенні на особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за таке правопорушення, обов'язку сплатити до державного бюджету грошові кошти у сумі, яка визначається МК України залежно від виду та характеру вчиненого правопорушення.

Сплата штрафу, якщо при цьому не застосовується адміністративне стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, як правило, не звільняє особу, яка вчинила порушення митних правил, від сплати митних платежів.

Розміри штрафів за порушення митних правил дещо відрізняються від тих, що накладаються за правопорушення, передбачені КУпАП. По-перше, усі розміри штрафів не коливаються в межах певної суми (наприклад, від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян), а є фіксованими із чітко визначеною їх сумою. По-друге, поряд із фіксованим розміром штрафу використовується його обчислення залежно вартості товарів, транспортних засобів – безпосередніх предметів порушення митних правил або розміру несплаченої суми митних платежів. Так, переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил (ч. 1 ст. 483 МК), а вчинення дій, спрямованих на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інших протиправних дії, спрямованих на ухилення від сплати митних платежів, – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 300 відсотків несплаченої суми митних платежів.

Конфіскація товарів як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів, зазначених вище, і безоплатній передачі їх у власність держави. При цьому моторні транспортні засоби та несамохідні транспортні засоби, що буксируються ними, розглядаються як самостійні об'єкти конфіскації. Це стягнення може бути застосоване виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що визначаються МК та іншими законами України. Конфіскація товарів і транспортних засобів

застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення.

В юридичній літературі прийнято всі стягнення, які накладаються в адміністративно-правовому порядку, залежно від характеру впливу на особу поділяти на особисті та майнові.

Ті стягнення, які спрямовані безпосередньо на особу правопорушника, прийнято називати особистими. Це попередження. Майновими вважаються штраф, а також конфіскація.

За дією в часі відносно впливу на правопорушника стягнення, що накладаються за вчинення порушення митних правил є одномоментними (разовими) — попередження, штраф, конфіскація.

За такою ознакою, як суб'єкти застосування, адміністративні стягнення поділяють на а) ті, що застосовуються лише судом (суддею), — конфіскація; б) ті, що можуть застосовуватися митними органами — попередження, штраф.

Адміністративні стягнення у ст. 461 МК викладені у відповідному порядку, що відображає зростання від незначних (попередження) до більш значних (конфіскація) стягнень.

Стягнення, що накладаються за порушення митних правил, поділяють на основні й додаткові. Попередження і штраф застосовуються як основні стягнення. Конфіскація може виступати як основне, так і додаткове стягнення. Наприклад, згідно зі ст. 341 МК, за пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання, передбачена лише конфіскація цих товарів.

Строки їх накладення адміністративних стягнень є наступними. Якщо справи про порушення митних правил відповідно до статті 522 МК України розглядаються митними органами, адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше, ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення, а у разі розгляду митними органами справ про триваючі порушення митних правил, — не пізніше, ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень.

Якщо справи про порушення митних правил розглядаються судами (суддями), адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше, ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення, а в разі розгляду судами (суддями) справ про триваючі порушення митних правил, – не пізніше, ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, адміністративні стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження, але не пізніше ніж через два роки з дня вчинення правопорушення.

За одне порушення митних правил може бути накладене основне або основне й додаткове стягнення. Попередження та штраф можуть застосовуватися тільки як основні адміністративні стягнення за порушення митних правил. Конфіскація товарів і транспортних засобів може застосовуватися як основне і як додаткове адміністративне стягнення. Водночас, якщо статтю, якою встановлюється адміністративна відповідальність за порушення митних правил, передбачається основне і додаткове адміністративні стягнення, застосування лише додаткового адміністративного стягнення без основного не допускається. Останнє правило не діє лише в одному випадку, коли до відповідальності притягається особа щодо якої кримінальне провадження закривається, але в її діях наявні ознаки порушення митних правил.

Стягнення за порушення митних правил накладається в межах, установлених Митним кодексом України. Потреби індивідуалізації, персоніфікації відповідальності передбачають, що при розгляді митним органом матеріалів про скоєння митного правопорушення необхідно враховувати всі обставини справи, як пом'якшуючі, так і обтяжуючі, а також особистість винної особи, ступінь її вини та майновий стан.

Стаття 34 КУпАП визначає обставини, що пом'якшують відповідальність за скоєння адміністративного правопорушення. Ці положення повною мірою стосуються і митних правопорушень:

- 1)** щире розкаяння винного;
- 2)** відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення;
- 3)** добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;
- 4)** вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих сімейних обставин;
- 5)** вчинення правопорушення неповнолітнім;
- 6)** вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, що має дитину до 1 року.

Наявність пом'якшуючих обставин свідчить про меншу ступінь небезпеки винної особи. Треба зважати на те, що факти, які пом'якшують або ліквідують відповідальність, мають зворотну силу і поширюються на правопорушення, що були скоєні до їх прийняття.

Законодавець для забезпечення законності визначив у ст. 35 КУпАП обставини, що обтяжують відповідальність за скоєння адміністративного правопорушення. Зокрема:

- 1)** продовження протиправної дії, незважаючи на вимогу повноважних осіб припинити її;
- 2)** повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню;
- 3)** вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила злочин;
- 4)** втягнення неповнолітніх у правопорушення;
- 5)** вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;
- 6)** вчинення правопорушення у стані сп'яніння. При цьому орган (посадова особа), який накладає адміністративне стягнення, залежно від характеру адміністративного правопорушення може не визнати дану обставину обтяжуючою.

На відміну від переліку пом'якшуючих обставин, цей перелік є вичерпним.

Як уже зазначалося, митне законодавство не визначає багато технологічних питань щодо визнання складу митного правопорушення, тому воно залишає їх вирішення в межах адміністративного права, зокрема Кодексу України про адміністративні правопорушення та Цивільного кодексу України. Це стосується відповідальності за скоєння порушень митних правил внаслідок дії непереборної сили, форс-мажорних обставин. Зокрема, відповідно до ст. 460 МК «Особливості відповідальності за деякі види порушень митних правил», Вчинення порушень митних правил, передбачених ч.3 ст. 469, ст. 470, ч. 3 ст. 478, ст. 481 МК, внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили або протиправних дій третіх осіб, що підтверджується відповідними документами, а також допущення у митній декларації помилок, які не призвели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, до незабезпечення дотримання заходів тарифного та/або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, якщо такі помилки не допускаються систематично, не тягне за собою адміністративної відповідальності.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Які види юридичної відповідальності передбачені за порушення митних правил?
2. Контрабанда як підстава кримінальної відповідальності.
3. Поняття адміністративної відповідальності за порушення митних правил.
4. Ознаки адміністративної відповідальності за порушення митних правил.
5. Назвіть обставини, що виключають відповідальність за порушення митних правил.
6. Що є підставою адміністративної відповідальності у митному праві?
7. Поняття порушення митних правил.
8. У чому відмінність між контрабандою та порушенням митних правил? Для відповіді використовуйте додаток.
9. Які кваліфікуючі ознаки контрабанди?
10. Співвідношення понять порушення митних правил та адміністративний проступок.

11. Ознаки порушення митних правил.
12. Скільки порушень митних правил міститься в Митному кодексі України?
13. Що таке юридичний склад порушення митних правил? Назвіть його ознаки.
14. Поняття та види об'єктів порушення митних правил.
15. Що виступає предметом порушення митних правил?
16. Об'єктивна сторона порушення митних правил. Основні та факультативні ознаки порушення митних правил.
17. Поняття та види діянь як ознаки об'єктивної сторони порушення митних правил.
18. Що означає незаконне переміщення предметів поза митним контролем та незаконне переміщення предметів із приховуванням від митного контролю? Для відповіді використовуйте додаток.
19. Поняття та види суб'єктів порушення митних правил.
20. Суб'єктивна сторона порушення митних правил.
21. Поняття та мета застосування адміністративних стягнень за порушення митних правил.
22. Види стягнень, що накладаються за порушення митних правил.
23. Відмінність конфіскації в Митному праві від конфіскації, передбаченої Кодексом України про адміністративні правопорушення.
24. Які транспортні засоби, що використовувалися для переміщення предметів порушення митних правил не підлягають конфіскації? Для відповіді використовуйте додаток.
25. Органи, що накладають стягнення за порушення митних правил.
26. Строки накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил.
27. Правила накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил.
28. Яким чином розглядається справа у разі одночасного вчинення особою крім порушення митних правил ще й інших адміністративних правопорушень? Для відповіді використовуйте додаток.
29. Обставини, що впливають на відповідальність за порушення митних правил.

